

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2021, sp. zn. 7 Tdo 309/2021, ECLI:CZ:NS:2021:7.TDO.309.2021.1

Číslo: 14/2022

Právní věta:

Povinnost, jejímž porušením lze spáchat určitý trestný čin (např. trestný čin usmrcení z nedbalosti podle 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku), může být obecně stanovena zákonem, např. při projektové činnosti a při provádění a užívání staveb ustanovením § 2 odst. 2 písm. e) a § 169 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb., stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů, přičemž její konkretizace může být provedena dalšími podzákonnými či prováděcími předpisy, které mohou odkazovat i na příslušné české technické normy. Takový způsob vymezení povinností je v souladu s ustanovením čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.05.2021

Spisová značka: 7 Tdo 309/2021

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Protiprávnost, Usmrcení z nedbalosti

Předpisy: § 13 odst. 1 tr. zákoníku

§ 143 odst. 1 tr. zákoníku

§ 143 odst. 2 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání obviněného D. D. podaném proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 5 To 75/2020, v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 2 T 94/2019 tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 2 T 94/2019, a to ve výroku o povinnosti obviněného nahradit poškozené společnosti C. K. škodu ve výši 80 490,03 euro, a dále rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 5 To 75/2020, a to v části, v níž zůstal tento výrok v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 nedotčen. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. byla zrušena také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené části rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265m odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud nově rozhodl tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. je obviněný D. D. povinen zaplatit poškozené C. K. jako náhradu škody částku ve výši 10 412,81

euro. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla tato poškozená odkázána se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

I. Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 2 T 94/2019, byl obviněný D. D. uznán vinným přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku, za který mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 36 měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou, a trest zákazu činnosti ve stavebnictví ve funkci stavbyvedoucího v trvání 5 let. Dále mu byla podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložena povinnost nahradit poškozené C. K. škodu ve výši 80 490,03 euro a poškozeným A. V. N. a O. T. D. škodu ve výši 17 194,89 euro a 810 Kč. Posledně dva jmenovaní a poškozená AAAAA (pseudonym) byli se svými nároky (případně jejich zbytky) odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Trestného činu usmrcení z nedbalosti se obviněný podle zjištění soudu prvního stupně dopustil v podstatě tím, že jako osoba podnikající podle živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „provádění staveb, jejich změn a odstraňování“ po předchozí ústní dohodě s investorem R. S. vedl dále specifikovaným nesprávným způsobem realizaci stavby bazénu s úpravnou vody v objektu H.-S. S. v P. 8, přičemž v rozsahu předmětu svého podnikání byl odpovědný za řádné provedení prací v souladu s dokumentací ověřenou stavebním úřadem za dodržení podmínek stavebního povolení a povinností k ochraně života a zdraví osob a bezpečnosti práce.

V přesně nezjištěné době po výstavbě betonové části bazénu, tedy mezi roky 2004 až 2008, ačkoli k tomu neměl potřebné znalosti a zkušenosti a bez patřičné projektové dokumentace k vodním atrakcím zvaným „přislušenství“ - ačkoliv si musel být vědom, že ke stavbě bazénu je potřebná - obviněný nechal na sací otvor (druhý zleva) v hloubce 2,635 metru jednak usadit prostup bez zdvojeného sání, čímž porušil bod č. 4.6.1. normy ČSN EN 13451-3. Dále nechal tento prostup zakrýt mřížkou z plastu, přičemž materiál a provedení mřížky byly zcela nevhodné a nestandardní pro bazén a v rozporu s bodem 5.5. normy TNV 94 0920, čímž porušil ustanovení § 47 zákona č. 50/1976 Sb., stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon č. 50/1976 Sb.“). Tento prostup (sací otvor) sloužil k sání vody do jedné z vodních atrakcí (s názvem „Dívčí sen“) nacházející se v mělké části bazénu. Toto sání bylo zajištěno nevhodnými čerpadly typu Sapho SAP1100P a následně Winner 150M, Winner 200M a Winner 300M v počtu nejméně 6 kusů, jejichž sací síla při paralelním zapojení již dvou kusů čerpadel překračovala sací rychlost o 0,5 m/s, a porušil tak normu ČSN EN 13451-1 platnou od července roku 2002.

Následně obviněný jako stavbyvedoucí po ústní dohodě s investorem R. S. na přelomu roku 2013 a v roce 2014 změnil technologii bazénu ze slané vody na sladkou, přičemž nechal napojit k téže vodní atrakci bez instalace tlakového spínače a při ponechání prostupu bez zdvojeného sání dvě oběhová čerpadla NEWBC550T, jejichž sací rychlost byla překročena na sacím otvoru dvaapůlkrát a sací síla na každém z čerpadel přibližně dvakrát, což je v rozporu s povolenými hodnotami uvedenými pod bodem č. 4.6.1. normy ČSN EN 13451-3. V důsledku toho dne 18. 8. 2017 v době kolem 16:20 hodin došlo k přísátí poškozené BBBB (pseudonym) pravou hýždí k uvedenému sacímu otvoru a k jejímu tonutí, v důsledku kterého dne 24. 8. 2017 ve 12:00 hodin zemřela pro těžké hypoxické poškození mozku s následným selháním základních životních funkcí.

Popsaným jednáním obviněný porušil důležitou povinnost vyplývající ze stavebního zákona č. 50/1976 Sb. a zákona č. 183/2006 Sb., stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon č. 183/2006 Sb.“), porušil normu ČSN EN 13451-1, normu ČSN EN 13451-3, normu TNV 94-0920, vyhlášku č. 499/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a ustanovení § 153 odst. 4 stavebního zákona č. 183/2006 Sb.

3. Proti tomuto rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 podal obviněný odvolání zaměřené vůči všem jeho výrokům. Městský soud v Praze jako soud odvolací svým rozsudkem ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 5 To 75/2020, o něm rozhodl tak, že zrušil rozsudek soudu prvního stupně pouze ve výroku o trestu a v rozsahu tohoto zrušení nově rozhodl tak, že obviněného odsoudil za výše uvedený přečin k trestu odnětí svobody v trvání 2 roků, jehož výkon podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 4 roků. V ostatních výrocích zůstal rozsudek soudu prvního stupně nedotčen.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu napadl obviněný v celém rozsahu dovoláním a odkázal na důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Namítl, že nikdy neměl žádnou důležitou povinnost při stavbě bazénu, nemohl ji tudíž ani porušit. Nikdy nedisponoval odbornou způsobilostí, nemohl tak být stavbyvedoucím ani vést realizaci bazénu. V roce 2000 se dohodl s R. S. tak, že pro něj bude příležitostně zařizovat nákup a dovoz stavebního materiálu, ale nemohl ovlivnit, jakým způsobem pak byly jednotlivé části montovány, jelikož sám neprováděl montáž ani nikomu nezadával žádný úkol.

5. Podle dovolatele to byl naopak R. S. - stavebník a provozovatel bazénu, kdo nesplnil povinnosti uložené mu ve stavebním povolení, jelikož nezajistil, aby byla stavba prováděna odbornou osobou podle výběrového řízení. Za výsledek je proto odpovědný on, případně společně s ním jediná autorizovaná osoba podílející se na stavbě bazénové technologie - K. P. z obchodní společnosti Ú. v., jež prováděla různé montážní práce.

6. K jednotlivým technickým normám obviněný uvedl, že ČSN EN 13451-1 nabyla účinnosti až v srpnu 2002. Vzhledem k tomu, že projektová dokumentace ke stavbě bazénu byla vypracována již v roce 1995, neměla tato norma žádný význam. Podobný závěr platí i pro normu TNV 94 920, která byla účinná až od roku 2010 a rovněž se nemohla dotknout stavebního období od roku 1995 do roku 2008. Norma ČSN EN 13451-3 sice byla účinná od července 2002, ale teprve její novela účinná od června 2014 stanovila podmínky projektování a eliminace rizik v důsledku zachycení sáním. K osazení jednoho kusu čerpadla (NEWBC550T) navíc došlo již v březnu 2014, tedy před účinností té části normy, jejíž porušení bylo kladeno za vinu obviněnému.

7. Obviněný nesouhlasil dále s tím, že šlo o jeden pokračující trestný čin, a to s ohledem na časové hledisko (rozmezí let 2004 až 2014) i okolnost, že se podle jeho názoru dopustily jednotlivých jednání různé osoby. Jednotlivé části jednání, které jsou obviněnému kladeny za vinu, rozčleňuje obviněný na 6 samostatných skutků. V roce 2004 neexistovala žádná ústní dohoda, obviněný neprováděl žádnou činnost osobně ani prostřednictvím nikoho podřízeného, nedisponoval ani zaměstnanci, stavbu bazénu tak vedl pouze R. S. Obviněný pracoval na stavbě podle jeho pokynů ve stejném postavení jako další pracovníci. V letech 2007 a 2008 to nebyl obviněný, kdo nechal usadit prostup bez zdvojeného sání, zakryl jej mřížkou a napojil 6 kusů nevhodného typu čerpadel (včetně nastavení nevhodného sacího výkonu čerpadel), ale byla to obchodní společnost Ú. v., a to po dohodě či na pokyn R. S. Ani se změnou technologie bazénu ze slané na sladkou vodu v letech 2013 a 2014 neměl obviněný nic společného, žádná ústní dohoda mezi ním a investorem neexistovala, přičemž také tuto změnu realizovala obchodní společnost Ú. v., resp. K. P. V roce 2014 neměl obviněný nic společného s instalací oběhového čerpadla NEWBC550T k vodní atrakci „Dívčí sen“, v roce 2014 ani nebyl na stavbě fyzicky přítomen. Toto čerpadlo dodala obchodní společnost Ú. v. a nechal je namontovat R. S. prostřednictvím svých dělníků.

8. Obviněný dovedl, že došlo k extrémnímu rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními a že u jednotlivých „skutků“ nebyla z hmotně právního hlediska posuzována míra spoluodpovědnosti dalších osob.

9. Podle obviněného nebyla naplněna ani subjektivní stránka skutkové podstaty trestného činu - pokud obviněný neměl na základě jakéhokoli právního předpisu žádnou důležitou povinnost, pak o ní vědět nemohl ani nemusel. Neměl důležitou povinnost, protože se nepodílel na plánování ani projektování stavby bazénu a neprováděl žádnou z montáží sám, ani prostřednictvím svých podřízených.

10. Obviněný namítl, že soudy nižších stupňů hodnotily pouze důkazy směřující proti jeho osobě a vůbec nevyslechly obhajobou navrhované svědky (tj. pracovníky na stavbě bazénu). Jejich svědectví by totiž vyvrátilo spekulace obou soudů o tom, že obviněný byl „generálním dodavatelem“.

11. Soudy rozhodly výrokem o náhradě škody mimo jiné o tom, že je povinen nahradit poškozené C. K. škodu ve výši 80 490,03 euro (10 412,81 euro za stacionární péči zemřelé ve Fakultní nemocnici v M. a 70 077,22 euro za psychoterapeutické ošetření dvojčete zemřelé sestry). Takový výrok je však podle obviněného nesprávný, jelikož mezi jeho údajným jednáním a náhradou psychoterapeutického ošetření sestry zemřelé není příčinná souvislost. V této souvislosti dovolatel poukázal zejména na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2015, sp. zn. [25 Cdo 1206/2015](#).

12. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze a aby přikázal tomuto soudu věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout. Vedle toho také navrhl, aby předseda senátu Nejvyššího soudu do rozhodnutí o dovolání odložil výkon rozhodnutí o náhradě škody.

13. Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství v písemném vyjádření k dovolání uvedla, že námitky obviněného jsou zčásti skutkové povahy, a tedy neodpovídající zvolenému dovolacímu důvodu. Shrnula vytýkané jednání obviněného, které jej činí spoluodpovědným za smrt poškozené. Zdůraznila však, že při posuzování naplnění znaku „porušení důležité povinnosti“ je třeba hodnotit všechny okolnosti stavby bazénu a role a míru odpovědnosti jednotlivých osob. Podrobně poukázala na povinnosti stavebníka a provozovatele stavby R. S. s tím, že není vyloučeno, že v důsledku jeho spoluzavinění by obviněný nemusel být uznán vinným uvedeným přečinem v jeho kvalifikované skutkové podstatě, tj. spáchaným tím, že porušil důležitou povinnost. Ztotožnila se i s námitkou obviněného ohledně výroku o náhradě škody, přičemž poukázala i na další judikaturu Nejvyššího soudu. Státní zástupkyně pak navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a aby Obvodnímu soudu pro Prahu 8 přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

14. Obviněný se v replice k vyjádření státní zástupkyně ztotožnil s nutností vyjasnit role jednotlivých účastníků stavby, a to nejen R. S., ale i K. P., což je naprosto zásadní pro následné právní posouzení věci, přičemž podíl dalších osob může mít vliv i na rozhodnutí o trestu a o náhradě škody. Toto doplnění řízení by podle obviněného přesahovalo možnosti soudu. Navrhl proto, aby po zrušení rozhodnutí soudů obou stupňů byla věc vrácena k došetření státnímu zástupci.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

15. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a), h) tr. ř.], bylo podáno osobou k tomu oprávněnou, tj. obviněným prostřednictvím obhájce [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě k tomu určeném (§ 265e tr. ř.) a splňuje náležitosti obsahu dovolání (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

16. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Záleží tedy ve vadném použití hmotného práva na skutkový stav, který zjistily soudy. Tento ani žádný jiný dovolací důvod se nevztahuje ke skutkovým zjištěním, k hodnocení důkazů nebo k rozsahu

dokazování. To souvisí s tím, že dovolání jako mimořádný opravný prostředek je určeno k nápravě závažných právních vad pravomocných rozhodnutí, a nikoli k tomu, aby skutková zjištění soudů prvního a druhého stupně byla přezkoumávána ještě třetí instancí. Námitky zaměřené proti skutkovým zjištěním soudů tudíž nejsou dovolacím důvodem.

17. Především právě námitky skutkové povahy však uplatnil obviněný v dovolání, a setrval tak na své obhajobě v průběhu trestního stíhání. Namítal nesprávnost závěru soudů, že vedl realizaci stavby bazénu a ve faktické pozici stavbyvedoucího nechal namontovat i příslušenství v podobě zcela nevhodných, nebezpečných a příliš silných sacích čerpadel bez odpovídajících bezpečnostních prvků tak, jak je blíže uvedeno ve výroku rozsudku soudu prvního stupně a v odůvodnění rozsudků obou soudů.

18. Na skutkovém základě jsou do značné míry založeny i námitky dovolatele, v nichž zpochybňuje příčinnou souvislost mezi jeho jednáním a následkem (smrtí poškozené), porušení své důležité povinnosti a naplnění subjektivní stránky trestného činu. Jestliže obviněný namítá, že neměl žádnou důležitou povinnost, protože bazén nestavěl a čerpadly ho neosazoval, a z téhož důvodu že nebyla naplněna ani subjektivní stránka, protože pokud neměl žádnou důležitou povinnost, pak o ní ani nemohl a nemusel vědět, jde stále o tytéž skutkové námitky, o nichž už byla řeč.

19. Část námitek zpochybňujících porušení důležité povinnosti lze nicméně podřadit pod uplatněný dovolací důvod, neboť obviněný zde zpochybnil porušení některých konkrétních povinností, vycházejí především ze znění a účinnosti jednotlivých v rozsudku citovaných technických norem.

20. Soudy nižších stupňů dovodily, že obviněný porušil především ustanovení § 47 odst. 1 stavebního zákona č. 50/1976 Sb., účinného do 31. 12. 2006. Podle něj pro stavbu mohly být navrženy a použity jen takové výrobky a konstrukce, jejichž vlastnosti z hlediska způsobilosti stavby pro navržený účel zaručují, že stavba při správném provedení a běžné údržbě po dobu předpokládané existence splňuje požadavky na mechanickou pevnost a stabilitu, požární bezpečnost, hygienu, ochranu zdraví a životního prostředí, bezpečnost při užívání (včetně užívání osobami s omezenou schopností pohybu a orientace), ochranu proti hluku a na úsporu energie a ochranu tepla. Podle § 47 odst. 2 stavebního zákona č. 50/1976 Sb. vlastnosti výrobků pro stavbu mající rozhodující význam pro výslednou kvalitu stavby musí být ověřeny podle zvláštních předpisů z hledisek uvedených v § 47 odst. 1 stavebního zákona č. 50/1976 Sb. Soudy dovodily rovněž porušení stavebního zákona č. 183/2006 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2007 a jehož ustanovení § 156 bylo po celé zde posuzované období prakticky shodného znění jako citované ustanovení předchozího stavebního zákona. Výrobek pro stavbu je definován v § 1 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 163/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na vybrané stavební výrobky, a to jako každý výrobek určený výrobcem pro trvalé zabudování do staveb, pokud jeho vlastnosti mohou ovlivnit alespoň jeden ze základních požadavků na stavby. Trvalým zabudováním výrobku do stavby je takové zabudování, při kterém se vyjmutím nebo výměnou výrobku trvale mění vlastnosti stavby, přičemž vyjmutí nebo výměna výrobku je stavební prací.

21. Dále soud prvního stupně zmínil i porušení § 58 stavebního zákona č. 50/1976 Sb. a § 18 vyhlášky č. 132/1998 Sb., z nichž vyplývá, že úplná projektová dokumentace musí být podkladem pro stavební povolení. Obviněnému bylo vytknuto i porušení vyhlášky č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb. Zde soudy nespécifikovaly konkrétní porušené ustanovení, z obsahu jejich rozhodnutí však vyplývá, že jde o provádění předmětné stavební činnosti bez náležité projektové dokumentace.

22. Další porušení povinností se podle soudů týkalo ustanovení § 154 odst. 3 stavebního zákona č. 183/2006 Sb., podle něhož osoba vykonávající stavební dozor sleduje způsob a postup provádění stavby, zejména bezpečnost instalací a provozu technických zařízení na staveništi, vhodnost ukládání a použití stavebních výrobků, materiálů a konstrukcí a vedení stavebního deníku nebo jednoduchého

záznamu o stavbě; působí k odstranění závad při provádění stavby, a pokud se jí nepodaří takové závady v rámci vykonávání dozoru odstranit, oznámí je neprodleně stavebnímu úřadu. Konečně soudy dovodily i porušení zmíněných technických norem.

23. Obviněný nezpochybňoval, že došlo k porušení citovaných právních ustanovení. Nad rámec dovolacích námitek Nejvyšší soud jen pro úplnost považuje za vhodné zmínit také ustanovení § 153 odst. 1 stavebního zákona č. 183/2006 Sb., podle něhož je stavbyvedoucí povinen řídit provádění stavby v souladu s rozhodnutím nebo jiným opatřením stavebního úřadu a s ověřenou projektovou dokumentací, zajistit dodržování povinností k ochraně života, zdraví, životního prostředí a bezpečnosti práce vyplývajících ze zvláštních právních předpisů, zajistit řádné uspořádání staveniště a provoz na něm a dodržení obecných požadavků na výstavbu (§ 169 stavebního zákona č. 183/2006 Sb.), popřípadě jiných technických předpisů a technických norem. Dále se v § 169 odst. 1 stavebního zákona č. 183/2006 Sb. (obecné požadavky na výstavbu) uvádí, že právnické i fyzické osoby jsou povinny (zkráceně) při projektové činnosti a při provádění a užívání staveb respektovat obecné požadavky na výstavbu [§ 2 odst. 2 písm. e) stavebního zákona č. 183/2006 Sb.] stanovené prováděcími právními předpisy. Vzhledem k tomu, že Listina základních práv a svobod v čl. 4 odst. 1 stanoví, že povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod, a s přihlédnutím k tomu, že některé stavebně technické požadavky na stavby obsahují podzákoné předpisy, ukládá přímo stavební zákon účastníkům všech fází procesu výstavby povinnost postupovat podle všech předpisů obsahujících technické požadavky na výstavbu.

24. Soudy prvního a druhého stupně vycházely z uvedených právních předpisů a z odborného posouzení znalců a podrobným a přesvědčivým způsobem vyložily, v kterých směrech postupoval obviněný zcela nesprávně a porušil důležité povinnosti, což vedlo k popsanému následku v podobě smrti poškozené.

25. K námitkám obviněného týkajícím se porušení technických norem Nejvyšší soud dodává, že soud prvního stupně sice nevyjádřil v rozsudku porušení jednotlivých norem (z časového hlediska) zcela přesně, není to však významné. Technické normy nejsou pramenem práva, a nevztahuje se na ně tudíž zásada *iura novit curia* (soud zná právo), což soud prvního stupně respektoval. Podle § 4 odst. 1 zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, ve znění pozdějších předpisů, česká technická norma není obecně závazná. Podle § 4 odst. 4 téhož zákona česká technická norma poskytuje pro obecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků zaměřené na dosažení optimálního stupně uspořádání ve vymezených souvislostech. Otázkou povahy technických norem se zabýval také Ústavní soud, který ve svém nálezu ze dne 26. 5. 2009, sp. zn. [Pl. ÚS 40/08](#), uvedl, že české technické normy (dále též jen „ČSN“) se považují za kvalifikovaná doporučení (nikoliv příkazy) a jejich používání je nezávazné, jen dobrovolné. V určitých případech ale může vzniknout povinnost postupovat v souladu s ČSN, a to především na základě ustanovení právního předpisu, který stanoví, že ve vztazích upravených tímto právním předpisem je nutno dodržovat české technické normy. V takových případech lze hovořit o určité závaznosti těchto norem (blíže viz citovaný náleží). Nejvyšší soud sice v rozhodnutích soudů nižších stupňů postrádá závěr o doporučujícím či závazném charakteru zmíněných ČSN (přičemž jedna z použitých norem ani není českou technickou normou v tomto smyslu), avšak uvedený nedostatek není rozhodný pro posouzení dovolání. Závaznost zmíněných technických norem lze opírat o ustanovení § 153 odst. 1 a § 160 odst. 2 stavebního zákona č. 183/2006 Sb. (avšak i pokud by nešlo o normy závazné, nic by to nezměnilo na celkovém posouzení projednávané věci).

26. Soudy nižších stupňů vycházely ze znaleckých posudků, jež podrobně vyložily, v kterých směrech obviněný porušil požadavky na řádnou a bezpečnou stavbu bazénu s vodními atrakcemi a sacími čerpadly, vyplývající mimo jiné z jimi citovaných technických norem. Závěry znalců ovšem nemohou předjímat jakékoliv závěry hmotně právní. V procesu dokazování jde pouze o jeden ze skutkových

podkladů. Až poté, co jsou všechna skutková zjištění k dispozici, dospěje soud ke konečným právním závěrům. To soudy učinily a své závěry náležitě odůvodnily.

27. Není přesné tvrzení dovolatele, že soudy jej uznaly vinným porušením důležité povinnosti, které spočívalo v nerespektování technických norem. Obviněný porušil především citovaná ustanovení právních předpisů. Soudy nižších stupňů nicméně nepochybily, když přihledly i ke znění konkrétních technických norem při posuzování zavinění obviněného. Bylo totiž povinností obviněného jako stavbyvedoucího složitě a nebezpečné stavby, aby se seznámil s jejich obsahem a dodržel je, respektive zapojil do výstavby svého odborného zástupce.

28. K technickým normám považuje Nejvyšší soud za vhodné v zájmu úplnosti dodat následující. Stíhaný skutek měl evidentně dvě časové fáze. Z rozsudku soudu prvního stupně nevyplývá jednoznačně, v které fázi jednal obviněný v rozporu s jednotlivými technickými normami. Již ve vztahu k první fázi (v letech 2004 až 2008) je obviněnému vytýkáno mimo jiné porušení bodu 4.6.1. ČSN EN 13451-3 spočívající v osazení prostupu (sání) čerpadel bez zdvojeného sání. Ve znění z roku 2002 však tato norma vůbec neobsahovala zmíněné ustanovení (nahradilo ji až znění z roku 2012). Pokud jde o zakrytí prostupu plastovou mřížkou, to je v rozporu s bodem 5.5. normy TNV 94 0920, která však byla vydána až v březnu 2010 (správně zde ovšem soud prvního stupně uvedl, že tím obviněný porušil ustanovení § 47 stavebního zákona č. 50/1976 Sb., resp. § 156 stavebního zákona č. 183/2006 Sb.). V době první stavební fáze již byla (od roku 2002) „účinná“ norma ČSN EN 13451-1, kde byly v bodě 4.9 upraveny parametry týkající se sací síly čerpadel tak, že rychlost sání vody musí být menší nebo rovna 0,5 m/s. Vedle toho měl být splněn jeden z následujících požadavků: zdvojené sání, vypouklé rošty s obvodovým sáním, nádrž plnicí se gravitací, jednotlivé rošty o minimální ploše 1 metr čtvereční. Kromě toho se doporučuje na úrovni ochozu nádrže instalovat dostupný hlavní nouzový spínač pro čerpadla a instalovat detektor podtlaku. Již v první fázi výstavby (v letech 2004 až 2008) tudíž obviněný skutečně jednal v rozporu s touto normou zejména v tom směru, že do bazénu umístil nevhodná čerpadla, jejichž sací síla výrazně překračovala výše uvedenou sací rychlost (jak je uvedeno i ve skutkové větě v rozsudku soudu prvního stupně). Zjevně neopodstatněná je námitka, že znění posledně citované normy z roku 2002 je nevýznamné, když projektová dokumentace pocházela z roku 1995. Vodní atrakce nebyly projektované ani zkolaudované, podstatná je doba faktické stavby.

29. Lze dodat, že již z obsahu technické normy ČSN EN 13451-1 jasně vyplývá, že každému (nejen odborníkovi) – i při určitém deficitu praktického rozumu – by nejpozději po nahlédnutí do ní (v případě skutečného zájmu o bezpečnost bazénu) muselo být zřejmé, co se sleduje podrobnou úpravou zmíněných parametrů a bezpečnostních prvků a jak nebezpečné může být jejich nerespektování v souvislosti s hrozbou přísátí koupajícího se velkou silou k sacímu otvoru ve značné hloubce za vzniku podtlaku.

30. Za ještě důležitější považuje Nejvyšší soud (pokud už se má posuzovat doba „účinnosti“ jednotlivých technických norem a jejich částí), že ve druhé, rozhodující fázi výstavby bazénu, respektive jeho rekonstrukce, již byla vydána nejen norma ČSN EN 13451-1, ale i norma ČSN EN 13451-3 (od května 2012), kde byly v bodě 4.6.1. vedle maximální rychlosti vody na odtocích 0,5 m/s stanoveny i další požadavky, jako je princip zdvojeného sání, vzdálenost mezi nejbližšími body obvodu zařízení minimálně 2 metry, v případě pouze jedné roštnice na sacím otvoru požadavek, aby jeden uživatel nemohl zakrýt více než polovinu plochy sacího otvoru, vypouklé roštnice vyklenuté proti směru proudění vody s převládajícím sáním po obvodě, přičemž výška vyklenutí musí být nejméně 10 % hlavního rozměru. Smysl těchto ustanovení je opět zřejmý. U nově zabudovaných čerpadel byla povolená hodnota sací síly překročena dvakrát a sací rychlosti dvaapůlkrát. Konečně v době druhé fáze byla již vydána i norma TNV 94/0920 (z března 2010), která zejména stanovila, že vodní atrakce musí být navrženy s ohledem na zajištění bezpečnosti návštěvníků při jejich provozu. V bodě 5.5 se pak uvádí, že všechny vodní atrakce, které používají pro provoz vodu odebíranou z

bazénu, musí mít zajištěno sání tak, aby nemohlo dojít k přísátí koupajícího k odběrnému otvoru. Krytí otvorů sacích zařízení, stěnových nik a pracovních podvodních komor musí zabránit vniknutí (vplutí) koupajícího. Otvory krytů nesmí mít ostré hrany, velikost otvorů musí zabránit prostrčení prstů, popřípadě končetin a jejich zachycení.

31. Právě v této druhé fázi, tj. na přelomu roků 2013 a 2014, byla provedena instalace tak, že později způsobila smrt poškozené. Kromě zcela nevhodných sacích čerpadel a chybějících bezpečnostních prvků lze zmínit krytí sacích otvorů nevhodnými, křehkými mřížkami z plastu, navíc nevhodně uchycenými jen do lepícího tmelu obkladů. Přitom šlo v podstatě o kumulaci nesprávných a hrubě nedbalých postupů. Bylo například znalecky potvrzeno, že pokud by byly na sací otvory instalovány správné mřížky podle norem, tak by nemohlo dojít k přísátí ani při nedodržení ostatních požadavků.

32. Zcela nedůvodně obviněný prosazuje rozdělení vytýkaného jednání na 6 jakýchsi samostatných „skutků“ podle jednotlivých fází jednání, respektive jednotlivých technických kroků. Především nelze uvažovat o posouzení jeho jednání jako pokračujícího trestného činu, v souvislosti s nímž obviněný tvrdí, že bylo takto kvalifikováno soudy. Pokračující může být jen trestný čin úmyslný, skládající se z dílčích útoků vedených mimo jiné jednotným, společným záměrem. A vůbec nelze skutek rozčleňovat na jednotlivé dílčí složky jednání. Ve skutečnosti jde v daném případě o dlouhodobější, postupně se rozvíjející nedbalostní jednání. Jeho vyústění v poslední fázi soud prvního stupně rozvedl ve výroku rozsudku a popsal i fázi předcházející, která souvisela s další částí a v ni se rozvinula.

33. Námitku chybějícího porušení důležité povinnosti obviněný opřel o ustanovení § 46a odst. 1 stavebního zákona č. 50/1976 Sb. a o svůj názor, že nikdy nedisponoval žádnou odbornou způsobilostí, nemohl tedy být stavbyvedoucím, a tudíž neměl v souvislosti se stavbou bazénu žádnou důležitou povinnost příslušející stavbyvedoucímu. Podle zmíněného ustanovení dřívějšího stavebního zákona a rovněž podle § 158 odst. 1 stavebního zákona č. 183/2006 Sb. totiž vybrané činnosti, jejichž výsledek ovlivňuje ochranu veřejných zájmů ve výstavbě (dále jen „vybrané činnosti ve výstavbě“), mohou vykonávat pouze fyzické osoby, které získaly oprávnění k výkonu těchto činností podle zvláštního předpisu. Mezi vybrané činnosti ve výstavbě patří i odborné vedení provádění stavby nebo její změny.

34. Obviněný D. D. prováděl obě fáze stavby jako fyzická osoba podle živnostenského zákona (zákon č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), a jelikož neměl potřebné vzdělání ani zkušenosti, byl jeho odborným zástupcem podle živnostenského rejstříku jeho kamarád P. H., autorizovaný inženýr. Soudy nižších stupňů tedy dovodily, že formálně disponoval - díky svému odbornému zástupci - dostatečnou kvalifikací.

35. Provádění stavby a její řízení patří k činnostem, jež mají pro společnost, pro ochranu jejich zájmů a pro její bezpečnost mimořádný význam. Proto také stavební zákon č. 183/2006 Sb. ve své druhé části, ve stavebním řádu, určuje, kdo může provádět stavbu a kdo smí být pověřen vedením realizace stavby. Při realizaci stavby je vždy totiž zapotřebí zajistit ochranu veřejných zájmů - proto je důležitá zmíněná úprava v § 158 stavebního zákona č. 183/2006 Sb., přičemž v § 134 odst. 2 stavebního zákona č. 183/2006 Sb. se označuje osoba, která zabezpečuje odborné vedení provádění stavby a má pro tuto činnost oprávnění podle zvláštního právního předpisu, jako „stavbyvedoucí“. Oprávnění, o němž se zmiňuje stavební zákon, se nazývá autorizace, a oprávněná (fyzická) osoba je potom autorizovanou osobou.

36. Podrobnosti a podmínky pro udělování autorizací stanovuje zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 360/1992 Sb.“). Podle § 13 odst. 1 zákona č. 360/1992 Sb. se rozlišují tři druhy autorizovaných osob. Jsou jimi autorizovaný architekt, autorizovaný inženýr a autorizovaný technik. Autorizovaný inženýr nebo technik činný v oblasti

realizace staveb mohou používat označení autorizovaný stavitel. Povinnosti a odpovědnost autorizovaných osob, které vykonávají vybranou činnost při řízení prováděné stavby, určuje zejména ustanovení § 153 odst. 1 stavebního zákona č. 183/2006 Sb. (viz výše). V § 153 odst. 2 až 4 stavebního zákona č. 183/2006 Sb. se pak mimo jiné stanoví, že stavbyvedoucí je dále povinen působit k odstranění závad při provádění stavby a neprodleně oznámit stavebnímu úřadu závady, které se nepodařilo odstranit při vedení stavby, vytvářet podmínky pro kontrolní prohlídku stavby, spolupracovat s osobou vykonávající technický dozor stavebníka nebo autorský dozor projektanta, pokud jsou zřízeny. Osoba vykonávající stavební dozor odpovídá spolu se stavebníkem za dodržení obecných požadavků na výstavbu a za dodržení rozhodnutí a jiných opatření vydaných k uskutečnění stavby. Osoba vykonávající stavební dozor sleduje způsob a postup provádění stavby, zejména bezpečnost instalací a provozu technických zařízení na staveništi, vhodnost ukládání a použití stavebních výrobků, materiálů a konstrukcí a vedení stavebního deníku nebo jednoduchého záznamu o stavbě; působí k odstranění závad při provádění stavby, a pokud se jí nepodaří takové závady v rámci vykonávání dozoru odstranit, oznámí je neprodleně stavebnímu úřadu.

37. Lze uzavřít, že obviněný díky odbornému zástupci P. H., autorizovanému inženýrovi, disponoval odbornou způsobilostí k tomu, aby fakticky mohl být jako podnikající fyzická osoba stavbyvedoucím. Problém však spočíval v tom, že vůbec nezapojil svého odborného zástupce při stavbě bazénu a ani v jednom případě se s ním neporadil o vhodnosti postupů. Obviněný byl skutečně stavbyvedoucím (a to nejen ve smyslu právních předpisů, tj. že splňoval zákonné podmínky pro to, aby mohl být stavbyvedoucím, ale rovněž podle faktického stavu věci, tj. že reálně vedl stavbu bazénu) a bylo nutné, aby jednal v souladu s povinnostmi a požadavky plynoucími jednak ze stavebního zákona, ale i z citovaných technických norem a vyhlášky o dokumentaci staveb.

38. Jestliže obviněný dobrovolně vykonával činnost stavbyvedoucího (a to nejen tím, že splňoval formálně zákonné podmínky pro stavbyvedoucího, ale především fakticky vedl a řídil celou stavbu, jak bylo prokázáno provedenými důkazy), je odpovědný za nedodržení zákonných povinností. Obviněný sám připustil, že on osobně neměl k takové stavbě dostatečné vzdělání ani kvalifikaci, ke stavbě neexistovala ani projektová dokumentace, přesto sám dobrovolně vedl stavbu bez reálné účasti odborného zástupce. Bylo by absurdní tvrdit, že když se obviněný pustil do složité stavby (při nesprávném postupu spojené s mnoha vážnými nebezpečími pro uživatele), aniž by k tomu měl odborné znalosti či zkušenosti a dokonce ani projektové podklady, nemůže být odpovědný za důsledky naprosto chybného provedení stavby právě proto, že vůbec nerozuměl celé stavbě.

39. Dovolatel také poukázal na spoluzavinění dalších osob, konkrétně stavebníka R. S. a K. P., s tím, že nesprávné hmotně právní posouzení spočívá právě v tom, že soudy vůbec neposuzovaly odpovědnost či spoluodpovědnost těchto dalších osob. Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání – poněkud nad rámec konkrétní dovolací argumentace – rozvinula tuto námitku, jak shora uvedeno, tj. že z případného významného spoluzavinění zejména stavebníka R. S. by přicházelo v úvahu dovodit, že jednání obviněného není nutno kvalifikovat jako porušení důležité povinnosti.

40. K této námitce je nutno uvést, že je nesporné a v souladu se závěry judikatury, že k naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku je nezbytné, aby porušení konkrétní povinnosti považované za důležitou bylo v souladu s principem gradace příčinné souvislosti zásadní příčinou vzniku následku (účinku). Z hlediska možného spoluzavinění dalších osob státní zástupkyně poukázala na to, že pokud při vzniku následku spolupůsobilo více příčin (např. jednání pachatele a poškozeného), je třeba z hlediska povahy znaku „porušení důležité povinnosti“ vždy zkoumat konkrétní okolnosti skutku a zvláště hodnotit význam a důležitost každé příčiny pro vznik následku. Je-li rozhodující příčinou způsobeného následku v podobě usmrcení poškozeného např. jeho významné spoluzavinění při dopravní nehodě, nelze zpravidla dovodit, že pachatel spáchal trestný čin usmrcení z nedbalosti tím, že porušil důležitou

povinnost, která mu byla uložena zákonem (viz rozhodnutí pod č. [32/2016](#) Sb. rozh. tr.).

41. Nejvyšší soud však dospěl k závěru, že v posuzovaném případě nepřichází v úvahu uplatnění této obecně platné zásady. Jednak se vztahuje zpravidla na spoluzavinění poškozeného, jednak lze o ní uvažovat jen v těch případech, kde jde o jakési přímé poměřování spoluzavinění zúčastněných osob tak, že vyšší míra spoluzavinění jedné z nich zároveň výrazně snižuje míru zavinění druhé (jejíž trestní odpovědnost je posuzována). Taková situace zde nenastala. I když není vyloučeno spoluzavinění stavebníka a provozovatele bazénu R. S., a to ve značné míře, nijak podstatně to nemůže snížit míru zavinění obviněného. Není vyloučeno ani to, aby se na vzniku následku podílelo jednání více osob, z nichž každá spoluzpůsobila následek porušením důležité povinnosti.

42. Povinnosti, které obviněný porušil (viz výše), je třeba – obzvláště v jejich souhrnu – považovat za důležité povinnosti vyplývající z povolání obviněného a uložené mu podle zákona ve smyslu § 143 odst. 2 tr. zákoníku. Lze tu odkázat i na odůvodnění napadeného rozsudku a zdůraznit, že porušením několika zásadních povinností obviněný vytvořil značně nebezpečnou situaci, která potenciálně může vést – a nakonec také vedla – k těm nejzávažnějším následkům na životě a zdraví člověka. Z uvedených důvodů je dovolací námitka týkající se porušení důležité povinnosti zjevně neopodstatněná.

43. Přesto Nejvyšší soud neshledal důvody k odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., neboť dovolání je částečně důvodné, a to ve vztahu k výroku o náhradě škody. Obvodní soud pro Prahu 8 rozhodl jedním výrokem o povinnosti obviněného nahradit poškozené C. K. škodu ve výši 80 490,03 euro, přičemž tento výrok je částečně vadný. Jak vyložil soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku, bylo tímto výrokem rozhodnuto vlastně o dvou uplatněných nárocích uvedené poškozené, a to jednak o nároku na náhradu částky 10 412,81 euro za náklady léčení – stacionární péči o zemřelou poškozenou BBBB, jednak o nároku na náhradu částky 70 077,22 euro jako dalších nákladů – za psychoterapeutické ošetření AAAAA, dvojčete zemřelé, která se po smrti sestry nacházela ve špatném psychickém stavu. K újmě na zdraví sestry zemřelé poškozené však nedošlo v důsledku protiprávního jednání obviněného, ale v důsledku úmrtí poškozené.

44. Rozhodnutí o posléze uvedeném nároku odporuje judikatuře Nejvyššího soudu, která je v tomto směru konstantní i po účinnosti nového občanského zákoníku (zákona č. 89/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a říká, že (v podobných případech) jedním z předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu (§ 2910 o. z.) je příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním škůdce či kvalifikovanou škodnou událostí a vznikem újmy na zdraví, ovšem příčinnou souvislost mezi jednáním škůdce a vzniklou škodou (újmou) nelze dovodit ze skutečnosti, která je již sama následkem, za nějž škůdce odpovídá z jiného právního důvodu (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2015, sp. zn. [25 Cdo 1206/2015](#), a řadu dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu, např. ve věcech vedených pod sp. zn. [25 Cdo 1455/2003](#), sp. zn. [25 Cdo 1354/2005](#), sp. zn. [25 Cdo 2275/2005](#) a sp. zn. [25 Cdo 2692/2006](#)). Výrok o povinnosti obviněného k náhradě škody poškozené C. K. tedy nemohl obstát a v této části je dovolání důvodné ve smyslu nesprávného hmotně právního posouzení.

IV.

Rozhodnutí dovolacího soudu

45. Nejvyšší soud proto zrušil uvedený nesprávný oddělitelný výrok o náhradě škody. Současně shledal, že po zrušení rozhodnutí soudů obou stupňů v uvedených částech týkajících se nároku na náhradu škody poškozené C. K. a rozhodnutí navazujících jsou v daném případě splněny podmínky k tomu, aby sám hned ve věci rozsudkem rozhodl (§ 265m odst. 1 tr. ř.). V řízení před soudy prvního a druhého stupně byla věc objasněna v rozsahu dostačujícím pro rozhodnutí o uplatněném nároku jmenované poškozené.

46. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. odsuzuje-li soud obviněného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil, uloží mu v rozsudku, aby nahradil poškozenému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo aby vydal bezdůvodné obohacení, jestliže byl nárok včas a řádně uplatněn (§ 43 odst. 3 tr. ř.). Takto postupuje za situace, jestliže jsou nárok a jeho výše odůvodněny výsledky provedení dokazování v hlavním líčení. Soud odkáže poškozeného se zbytkem uplatněného nároku, pokud mu nárok z jakéhokoli důvodu přizná jen zčásti (§ 229 odst. 2 tr. ř.). Ustanovení § 228 odst. 3 tr. ř. umožňuje za daných podmínek vyjádřit výrok o náhradě škody formou peněžního plnění v cizí měně. Rozhodnutí podle § 228 odst. 1 tr. ř. nebrání skutečnost, že způsobená škoda nebo nemajetková újma nebo vzniklé bezdůvodné obohacení není obligatorním znakem skutkové podstaty daného trestného činu a nejsou ani vyjádřeny ve výroku odsuzujícího rozsudku. Podstatné je, že škoda, nemajetková újma či bezdůvodné obohacení vznikly v důsledku spáchání posuzovaného skutku.

47. Poškozená podala včas a řádně návrh ve smyslu § 43 odst. 3 tr. ř., přičemž o hmotně právním základu nároku na náhradu nákladů léčeni zemřelé poškozené nevyvstaly žádné pochybnosti či spory.

48. Z důvodů shora vyložených Nejvyšší soud rozhodl podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. o částečném zrušení rozsudků soudů obou stupňů, a to rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 ve výroku o povinnosti obviněného nahradit poškozené C. K. škodu ve výši 80 490,03 euro a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 5 To 75/2020, v části, jíž zůstal tento výrok v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 nedotčen. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené části rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

49. Podle § 265m odst. 1 tr. ř. rozhodl Nejvyšší soud v rozsahu uvedeného zrušení nově rozsudkem ohledně povinnosti obviněného k náhradě škody tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozsudku, tj. že obviněný D. D. je povinen zaplatit poškozené C. K. náhradu škody ve výši 10 412,81 euro. Se zbytkem uplatněného nároku byla poškozená podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

50. O dovolání rozhodl Nejvyšší soud podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. za souhlasu stran rozsudkem v neveřejném zasedání, a to s vyhlášením rozsudku vyvěšením na úřední desce soudu (§ 265r odst. 8 tr. ř.).

51. Vzhledem k výraznému časovému odstupu od vyhlášení napadeného rozsudku dne 1. 7. 2020 pokládá Nejvyšší soud za nutné konstatovat, že věc mu byla s dovoláním obviněného D. D. předložena dne 25. 3. 2021. V řízení před Nejvyšším soudem tedy nedošlo k průtahům. S ohledem na urychlené rozhodnutí o dovolání nebylo zvláště rozhodováno o podnětu dovolatele k odkladu výkonu rozhodnutí o náhradě škody (§ 265o odst. 1 tr. ř.).